

CELOLETNA NAROČNINA ZNAŠA 15 DIN.

NAROČA SE: PROSVETNA ZVEZA V LJUBLJANI, MIKLOŠIČEVA 5.

ŠTEV. 7-8.

JULIJ-AVGUST 1931.

LETO XII.

Dr. M. Krek:

O nalogah katoliške prosvete v slovenski kmečko-delavski občini*

Kadar slovenski delavci v znoju svojega trpljenja utemeljujejo potrebo svojih stanovskih in strokovnih organizacij, kadar prosijo javne pomoči in pri drugih prilikah morajo slišati neutemeljen odgovor in izgovor: Naše ljudstvo je kmetско, Slovenija je po veliki večini poljedelska zemlja in ljudstvo naše, kmetско ljudstvo.

Ne da bi hotel reči, da smo za kmetata, za kmetско izobrazbo in gospodarstvo storili morda preveč, vendar se mi zdi, da je preveč enostransko pojmovanje in razvijanje našega dela povzročilo, da izgleda, kot da bi večina prosvetnih, gospodarskih in drugih organizacij, ki so v sklopu slovenske katoliške skupnosti, bila izključna zastopnica nedelavskih slojev.

Res imamo izključno — posebnega industrijskega delavstva pri nas razmeroma malo. Prav tako malo pa imamo kmetij, ki same morejo vzdrževati domove in rodove. Slovenija je zadnja leta vedno gosteje posejana z večjimi ali manjšimi industrijami in obrtnimi delavnicami. Ne le z dežele v mesto,

ampak prav posebno s kmetije v tovarno in delavnico zadnji čas beži mladi naš rod. Dobri in srečni so tisti, ki morejo svoj zaslužek v tovarni imeti za pomoč in priboljšek, pa ostane o doma in v »prostem« času obdelujejo svoje skromno, pa dragoceno imetje, ali pa, ki imajo poleg »šihta« še hišo in njivo, večji reveži so tisti, ki svojega nimajo nič. Tudi teh slednjih je vedno več naseljenih po naših vaseh. Z vsako malo novo tvornico se pomnože za nekaj deseteric.

Taka je dandanašnji zlasti naša gorenjska vas. Ni več kmetška. Vsa je posejana z delavci, delavkami, delavskimi družinami. Ti novi stanovalci, njihov način življenja, njihove težave in boji, pomenijo nova vprašanja, nove naloge, novo veliko skrb za vsakega, ki je prevzel kak delokrog v javnem življenju, zlasti za slehernega katoličana in člana slovenske katoliške organizirane skupnosti. Naloga vsake slovenske katoliške organizacije je, da svoje člane na ta preustroj naše družbe opozarja in uči vsaka v svojem delokrogu in na svoj način vse, da bomo hoteli in da bomo zmožni nove težke življenjske težave naših bratov-delavcev prav reševati in njim tako pomagati.

* Vsled sodobne socialne bede je umestno, da društveni voditelji na podlagi tega referata predavajo na društvenem sestanku v septembru ali oktobru.

Tega smo se premalo zavedali. Na industrializacijo nismo bili nič pripravljeni in koder je prišla, smo jo sprejeli mirno, brezbržno, kot ne bi tovarna za ves okoliš pomenila več kot potres in povodenj, ker je tovarna popolnoma izpremenila značaj vse okolice.

Cisto brez sveta in brez misli stojimo, kadar nas kar naenkrat zaloti huda reč, ko je n. pr. tovarna odpustila toliko desetoric ali stotin delavstva, ali ko je ustavila obrat. Kaka prošnja za pomoč, nekaj jadikovanja, morda kaka vrstica za časopis, to je približno vse, kar stori vsa taka lepo organizirana skupnost katoliških Slovencev. ko bratje v bolečinah pomanjkanja ali drugega udarca obupujejo, umirajo. Ali je taka organizacija kaj prida za današnji čas?

Pa se nam ni treba preveč sramovati. To naše nerazumevanje za nove delavske potrebe in socialne naloge v ožjem pomenu te besede je le slaboten odsev splošne zakrknjenosti vsega človeškega rodu. Svet je izgubil čustvo za bolečino svojega bližnjega in zatrl vest in zmisel zanjo. Liberalno-kapitalistično gospodarstvo je moralo vzgojiti ves svet v zaničevanju potrebe bližnjega, ker je preglasilo načelo svobodne konkurence, oblast močnejšega nad slabim, bogatega nad revnim. Taka gospodarska in socialna vzgoja nas je vodila celo stoletje in v njej še danes tičimo tako globoko, da si komaj kdaj kdo upa dihniti preko okopov tega naziranja in take »gospodarske« morale.

Zato imajo socialni nauki tako trnjevo pot.

Zato socialni problemi zahtevajo temeljitih razglabljanj po svoji etični, socialni in ožji gospodarski strani.

Tako globoko je v človeku in družbi zakoreninjena samopašnost, tako strašno smo navezani nanjo, da tisti, ki hoče učiti socialnost in jo izvajati, mora izpod težko probojne, debele skorje današnjega pojmovanja nauk in miselnosti, ki jo je sam pohlel, izluščiti šele resničen nauk o nalogah in smislu uporabe svetnih dobrin in gospodarjenja z njimi. Mojster in apostol mora biti, da se mu morda posreči tako izkvarjeni družbi kot je današnja, dopovedati, da

je zabredla. Tako zaslepljeni smo, da kot nove nauke sprejemamo prvotne osnovne pojme o pravici, ukaze Stvarnikov o delu in lenobi, o ljubezni do bližnjega in pravičnosti. Tako površni smo, da mislimo, da ne krademo in ne goljufamo, če se je le posrečilo dobiti kako civilizirano obliko za tatvino in goljufijo. Tako topa je naša vest, da smo živo prepričani, da ne ubijamo, čeprav stotisoče življenj vsak dan usahne, zato, da se na kapitalu prihrani nekaj tisočakov, recimo pri varnostnih napravah pri strojih in vsled opuščanja zdravstvenih ureditev v tovarnah ali vsled tega, ker delavec mora premagovati napore, ki presegajo človeške moči.

Če človeku, ki je neposredno odgovoren za take posledice v svojem obratu, pravimo, da je toliko in tolikokrat morilec, bo ves ogorčen in vsa družba se bo zgražala nad takim očitkom. Mi vsi bomo vpili nad »klevetnikom«, ki si upa izpregovoriti to resnico. Pred vsakim današnjim sodiščem bo tak obrekovalec častiljivega kapitalista brez nadaljnje obsojen in za nas vse bi bila taka obsodba pravilna in pravična.

Pa vendar vidimo, da govorimo samo o enem strašnem pojavu socialnega nereda — da naši bratje po vsem svetu kot delavci, po krivdi svojih bratov delodajalcev umirajo, umirajo v nepreglednih masah, naglih in nenaravnih smrti.

Ustavimo se vsaj za trenutek pri tej strašni vrsti mrličev, ki jih je zagrabil jermen transmisije, zob tovarniškega stroja, nož v mehanizmu, ki so umrli pod iskro elektrike v tovarni ali padli med kolesje, ki jih je zmlelo. Zakaj toliko smrti, da bi z mrličmi zemljo pokrili, zakaj ta ogromna množina tovarniških invalidov, kakršne ni povzročila nobena vojna?

Zaradi naše brezvestnosti. Človek nove dobe je pozabil božji namen, da so dobrine tega sveta zaradi blaginje vsega človeškega rodu iz božjih rok človeku dane v upravo. Novi človek je tako postal človek tehnike, mehanizma in kupčije in vodi svoje posle brez misli

na Boga in na sočloveka. Govorimo zopet s primerami. Človek je vso ostrost razuma, vso moč svojih živcev usmeril v nova odkritja, v nove iznajdbe. Dosegel je in dosega na tem polju čudovite uspehe. Tovarniške stroje je postavil namesto človeških sil in izpopolnjeval jih je, da mrtve sile pod vodstvom enega človeka danes bogastva ustvarjajo. A pri vsem tem ogromnem delu ni človek mislil na sočloveka. Takrat ko je prvi stroj nadomestil deseterice in stotine človeških rok, bi bila morala družba človeška odgovoriti na vprašanje, kaj je za družbo koristnejše, ali nov stroj, ali prejšnje stanje brez stroja in če stroj, kako bodo živeli tisti, ki jih je stroj ob kruh pripravil. Na človeka človek ni mislil.

In vse zadnje stoletje je stoletje stroja. Vse stoletje je človek izpopolnjeval stroj. Nobena investicija v ta namen, da stroj napravi večjo in boljšo storitev, ni bila prevelika. Škoda pa je bilo in je vsakega denarja za varnostno napravo na stroju, za zdravstveno dobro ureditev stroja. Za ta namen, za človeka, ki mora dan za dnem delati s strojem in pri stroju, ni denarja, ni sredstev. Ni delavnice, ni laboratorija, kaj šele šole ali celo univerze, kjer bi se človek - podjetnik trudil, premišljeval in raziskoval, koliko škode napravi rudniški obrat, kako široke plasti ljudi-delavcev propadajo zaradi kalkulacije človeka-podjetnika. Na človeka - delavca, človek-podjetnik v novi dobi ne misli več kot toliko, kolikor znaša postavka človeške delovne sile, ki naj služi podjetnikovu dobičku.

Ko je ta strašna zabloda rodila že toliko gorja, da je krik ranjenih in stok umirajočih delavcev prevpil svet, so se zganile nekatere države in pospeševale ali vsaj dopustile odredbe in organizacije v varstvo delavca. Malo je, kar se je v ta namen storilo, ker bistva in izvira zla ni odpravilo ali vendar toliko, da danes vsak podjetnik s popolnoma sigurno, preračunano gotovostjo ve v številkah in v odstotkih, kako gorje rodi njegovo podjetje, n. pr. koliko ne-

sreč se zgodi pri stroju, ki nima varnostne naprave. Podjetnik, ki postavi delavca k takemu stroju, se s preračunano gotovostjo zaveda in mora zavedati, da bo pri tem stroju na leto toliko nesreč, da bo ta stroj poleg vsega drugega produciral toliko in toliko invalidov in mrličev. Mirno trdimo, da si je vsak večji industrijec tega dejstva svest. Točno tudi ve, da bi z večjimi ali manjšimi stroški število teh nesreč bistveno zmanjšal ali popolnoma izbrisal. Pa se teh stroškov izogne, ker se mu škoda zdi in mirne duše pusti, da teče v njegovi tovarni človeška kri. Ali ni to zavesten morilec, in sicer morilec mas?

Ko smo se dokopali do tega spoznanja in kot katoličani ugotovili, da umirajo ljudje-bratje po zavestni krivdi soljudi, ali se ne čudimo sami sebi, kako malo se v vsakdanjem življenju zmenimo za socialno gorje. Kako lahko-miselno oproščamo morilcem, če nam predlože le kako civilizirano opravičbo. Če nam, recimo, pravijo, da kalkulacija ne prenese investicij za varnostne naprave, ali pa, da so zdravstvene naprave v tovarni drage, da tovarna ne bi bila konkurenčna, če bi si jih dovolila, ker bi bila, recimo, režija prevelika. Take in podobne izgovore glede vseh panog socialne bede sprejemamo tudi »dobri« katoličani, ne da bi pomislili, da je pobožjih kalkulacijah nesamono samo človeško življenje, ampak tudi vsak del človekove telesne ali duševne sile močnejša postavka, kot vse ogromne vrednosti, ki jih je produkcija ustvarila in jih ustvarja.

Ali se ne zgrozimo nad seboj, ko se zavemo, da nam prav nič srce ne zatrepeta, čeprav vsak trenutek in dan brezštevilni naši bratje zaradi nereda, ki ga je ustvarila izkvarjena miselnost in ga vzdržuje otopela vest, tulijo v bolečinah in umirajo, ker so jih zadele grozovite posledice »konkurenčnosti« v produkciji.

Komur pa je jasno zasvetila osnovna in največja zapoved, ki nam jo je Bog dal, ko je človeku izročil svet, da nam-

reč mora vse ravnanje ali če hočemo, gospodarjenje človekovo z zemeljskimi dobrinami, biti v dobro človekule zaradi človeka in njegove blaginje, za ohranitev človeškega življenja, za dobrobit vsakega in vseh ljudi; kdor nam to pove in pravi, da na primer ubijanje ljudi v masah, ki ga povzročamo danes, ni manjši, ampak večji greh kot je bilo pretepanje sužnjev in kot je vsak posamezen umor — vsak, ki to trdi, je v sedanji družbi — tudi med nami — čudak, ki ne razume vseobsežnosti današnjega gospodarjenja. Prav to razpoloženje pa je najhujši znak današnje otopelosti in brezvestnosti.

Sedaj nam bo morda bolj razumljivo, zakaj o takozvanem socialnem vprašanju dandanes toliko razpravljamo. Muke polno je dokazovanje potrebe, še mučnejše, dolgotrajnejše in neprimerno težje pa izvajanje in uveljavljanje socialnih reform. Otopela vest, brezsrčnost in v temeljih izkvarjena miselnost ovirajo, onemogočujejo in pogosto uničujejo vsako uveljavljanje socialne pravičnosti. To je vzrok, da najosnovnejše človeške pravice zmagujejo po ogromnih bojih in revolucijah in — potrkajmo se — to je razlog, da tudi pri katoličanih, celo pozivi in ukazi Kristusovih namestnikov niso uspešni.

Slovenski katoličani si moramo biti na čistem ali smo vse storili in hočemo vse storiti, da na nas ne bo padala kri ubogih bratov, ali mi napravimo kar moremo, da rešujemo vsak posamezno in v skupnosti svoje brate uničenja, umiranja, trpljenja in pomanjkanja. To je vsa vsebina našega socialnega vprašanja.

Majhen zgled iz zgodovine socialnih bojev nam pokaže, kakšni smo. Pekojni dr. Janez Krek je hotel pridobiti naše ljudstvo za zlato misel zavarovanja kmetijskih delavcev. Z vsem ognjem se je vrgel na agitacijo, da bi pridobil prijateljev med narodom za takratni načrt zakona. Pa je celo on, ki nima para med

našimi voditelji, govorniki in agitatorji, moral umolkneti pred silnim hrupom nahujskane množice, ki mu je preprečila, da bi o tem sploh govoril. Ko je le-tos Kmetiska zveza razpravljala o istem predmetu, razpoloženje med zborovalci ni bilo nič boljše.

Ta zgled mislim, da je značilen za naše mišljenje. V jedru smo nasprotni socialnim reformam in nismo voljni za ta namen prinašati nobenih žrtev. Pač veliko govorimo o socialnih nalogah, a le od daleč in v višavah, okoli sebe pa redko kdo pogleda, kaj v tem oziru manjka in še bolj redki so, ki kaj store.

Le pogledjmo par panog našega organiziranega življenja:

Ponosni smo na svoje zadružništvo. Oderuhov je rešilo našo vas, kmeta je postavilo na lastne noge in v posebni neurejenosti, ki grozi po vojni uničiti vse, je zadružništvo prestalo hude preizkušnje in se izvrstno izkazalo. Številčni uspehi nas tu ne zanimajo. Če ne bi imeli zadružništva, bi ne imeli svobodnega katoliškega slovenskega kmeta. Zadružništvo je danes najbolj uvedena, najbolje preizkušena in skoraj edina uspela oblika kolektivnega gospodarstva. Mislim, da to vsi priznavamo, ali smo pa po tem spoznanju tudi ravnali? Ali je vsak katoliški slovenski socialni delavec kdaj resno premislil okolnosti svojega stanu, svojega okoliša, kraja, in se potrudil, da bi ustvaril za svoje stanovske tovariše ali za dotične razmere primerno zadrugo? Ali je vsaj vsem tistim, ki toliko govorimo o kolektivizaciji gospodarstva prišlo na misel kako zlasti delavskemu zadružništvu našemu, ki orje ledino, vsaditi novo mladiko za novo življenje? Ali se naše katoliške organizacije kaj potrudijo, da bi delavstvu v okviru zadružništva priskočile na pomoč? Ali smo tisti, ki se ob socializaciji prepiramo, že kaj storili za izpopolnitev zadružništva, ki je danes edina konkretna sprejemljiva oblika socializacije? Ali je dal vsak vsaj en pameten nasvet, kako naj se naše zadružništvo izpopolni in razširi, da bo zajelo

v svoj blagodejni vpliv večji krog naroda in v popolnejši meri izvršilo svojo socijalno dolžnost.

Strokovne organizacije slovenskega katoliškega delavstva so taki neboljenci, da nam najbolj kričeče kažejo, da v tem oziru nismo piti začeli izvrševati svoje dolžnosti. Dasi občudujemo skupino našega delavstva, ki vztraja, vendar: kje so tisoči fantov in deklet, ki so odšli iz naših katoliških domov v tovarno. Odkod so se vzeli tisoči proletarijata v tvornicah po Slovenskem, ki ne marajo ne za krščanstvo, ne za našo skupnost več. Izgubili smo jih, ker nismo delali in ne delamo.

Vsi menda brez izjeme radi naglašamo, da smo toliko poučeni in vemo, da je za delavce strokovna organizacija edino sredstvo samoohranitve. Če bi nam kdo razlagal pomen in ustroj strokovnih organizacij bi dremali, češ da to že vse vemo in poznamo. Pri vsem tem pa se enega premalo zavedamo: vprašanje delavske organizacije je vprašanje katoliške slovenske skupnosti. Kajti hčere in sinovi naših krščanskih družin, ki ustvarjajo danes slovenski proletarijat, niso ali ne bodo več v katoliški skupnosti, če v tovarnah in delavskih središčih ne bomo ustvarjali delavskih zajednic, ki morajo biti hrbtenica, moralna in materijalna opora delavskih mas. Te mase bodo ali katoliške ali pa katolištvu besno sovražne. Tudi tega se morda zavedamo, ali storimo ne ničesar, oziroma tako malo, da ne izda.

Dvojno je v tem oziru potrebno: doma pripraviti mladega človeka na delavske in tovarniške razmere, vzgojiti in poučiti ga; v tovarni, to je na licu mesta v tovarniških in delavskih središčih pa ustvariti ozračje in razmere, ki bodo dihale katoliško življenje ali vsaj ne bodo ubijale vere v katoličanih, ki tja pridejo.

Kakor je slovenska katoliška demokracija dobro razumela in izpolnila svojo nalogo, ko je ločila duhove, ko je združništvo in prosvetno organizacijo

na široko razpredla, ko je vzgojila za vsak kraj dobre župane, zadrugarje in njihove pomočnike, tako je danes najnujnejša naloga vse slovenske katoliške skupnosti, da da svojemu narodu temeljito in živo katoliško socijalno vzgojo. Če je bilo požrtvovalnih ljudi, da so ustanavljali društva, zbirali knjižnice in organizirali tečaje za vsevrste izobrazbe, moramo sedaj nujno priklicati delavce, ki bodo v vsakem odboru katoliške akcije, v vsakem prosvetnem društvu in v vseh katoliških organizacijah skrbeli, da bo o delavskih razmerah vsak naš človek vsaj toliko poučen, kot je na primer danes o našem šolstvu, o davkih, cestah, politiki itd. Katoliška demokracija mora vzgojiti za vsako delavsko-kmečko občino saj par dobrih poznavalcev socijalne zakonodaje in inicijativnih, komunalnih socijalnih referentov, da bodo katoliški odborniki v občinah in katoliški župani vpekljali nujne socijalne naloge.

Naj malo razložim. V devetdesetih letih, ko smo se borili za splošno in enako volivno pravico in izvedbo demokratske samouprave v naših kmečkih občinah, so vzgojili naši predniki vrsto dobrih ljudskih županov in dobrih poznavalcev posameznih panog podeželskega skupnega gospodarstva, naše prosvete, združništva itd. Danes nam je poleg tega in pred vsem treba, da vzgojimo poznavalce zakonov, ki urejajo delavske, mezdne in splošno socijalne odnose. Kdo danes po naši deželi kaj ve najvažnejših zakonih te vrste? Na primer: o delavskih zaupnikih, o zaščiti dela, o delovnem času, o borzah dela, o delavskem zavarovanju, o izseljeništvu, o obrtnem redu, o rudarskem zakonu, zakonu o prometnem osebju, o zakonu o trgovskih nameščencih itd. Na splošno so nam vsi ti zakoni in odredbe španska vas. Za bodoče pa je neizogibno, da v vsaki občini vzgojimo vsaj nekaj dobrih poznavalcev te panoge našega zakonodajnega in upravnega življenja.

Občinske zadeve. Kdo se v naših občinah briga za socialna delavska vprašanja? Ali na primer naši župani ali naši dušni pastirji store tu svojo dolžnost? Poglejmo le par slučajev. V občini se n. pr. raznese novica, da kapitalist kupuje zemljišče za tovarno. Kapitalist povprašuje po kaki ceni je zemlja, pod kakimi pogoji se dobi delovna sila, kakšne so sploh razmere. Ali župan, ali župnik razume ta dopovedati kapitalistu, da podjetju, ki bo hotelo zaposlovati otroke ali ženske ponoči, ne bodo v tistem kraju rožice cvetele. Ali opozorita svoje župljane, da se ne smejo za vsako ceno prodati tovarni. Ali naša oblastva zahtevajo vsaj najnujnejše kar je potrebno za zdravje in moralno življenje delavstva v tovarni. Na vse to premalo mislimo ali sploh ne mislimo, da gre mimo nas in preko nas, kot bi ne rezalo globoko in v zdravje in življenje dotične okolice.

Ali pa stanovanjsko vprašanje. Samo bivši oblastni odbor je začel vsaj misliti na delavska stanovanja tudi po deželi. Ne vem, če je sploh kaka častna izjema med našimi podeželskimi občinami, ki bi bila smatrala, da spada to tudi v njen delokrog. Ali se vam ne zdi, da prav kmalu vsled naše neuvidevnosti lahko dočakamo kake marksistične župane, ki bodo z našim denarjem gradili stanovanjske vojašnice, kjer bodo gnezda protiverske in protislovenske vzgoje, taborišča razrednega sovraštva, domovi revolucije. Dunajska občina in občinska stanovanjska politika v socialističnih občinah avstrijske republike nam je lep svarilen zgled. Ali poznamo organizacijski sistem marksistov, ki človeka v tovarni vklene v verigo njihovega zaupništva, v stanovanju pa postavi pod kontrolo vratarja, ki je zopet zaupnik in priganjač marksistov. Tako je delavec ponižan kot kaznjeneec od svobodnega človeka v številko. Številka je v tovarni, številka v organizaciji, številka doma, nikdar svoboden, noben trenutek neodvisen. Novorojenček ne sme biti krščen, če marksistični zaupnik-vratar v delavski stanovanjski kasarni to prepove. Ali hočemo poča-

kati, da pridejo take razmere nad nas? Nočemo, a vendar jih čakamo.

Preprečiti bi mogli nastop takih prilik le, če bi isto vprašanje sami rešili po naših načelih. Z nasvetom, moralno podporo in nekaj materialne pomoči bi mogle občine pomagati delavstvu, ki je pridno in varčno, do lastne skromne hišice z vrtičkom, kjer bo delavec svoboden, dostopen za lepo in dobro, kjer bo ohranil zvestobo veri in domovini in bo svojemu kmetskemu sosedu ali obrtniku prijeten sovaščan. Županov in javnih delavcev, ki bi takim vprašanjem posvetili svoje javno udejstvovanje, nam je treba, takih nam manjka.

Samo še en primer pogledimo. Tovarna odpusti večje število delavstva ali ustavi obrat. To se prav sedaj vsak dan dogaja. Malo pojadikujemo in pravimo, da je to nesreča, pa smo opravili. Čeprav je toliko in toliko naših soobčinarjev in sovaščanov vrženih v največje pomanjkanje in stisko, ne storimo nič. Glejte, kadar se je v zadrugi ali naselbini starih Slovanov enemu samemu članu primerila nesreča, so vsi **stopili v zbor**, se posvetovali, sklepali in storili vse potrebno, da je bil prizadeti rešen. Ali ne bi mogli sedaj vsaj občinski odbori, ali morda — odborniki katoliških društev ob priliki, ko je ves del soseske v nesreči, sesti, pregledati imena odpuščenih revežev presoditi njih osebne in gmotne razmere, ugotoviti, kje in kako bi se dalo pomagati z domačimi sredstvi, kam bi se bilo treba še zateči, kako bi se vsaj začasno in za silo preskrbelo tiste, ki jim drugega kruha in trajne preskrbe ni mogoče dobiti. Če drugega uspeha ne bi bilo, bi ubogi ljudje imeli v nesreči zavest, da jih katoliška skupnost v bedi ni zapustila. Pa ne le to. Tudi dejansko bi se lahko velik del nesreče omilil, če ne preprečil. To bi bilo katoliško, to bi bilo slovansko delo.

Rekel sem, da moramo skrbeti zlasti tudi za tiste, ki gredo trajno od doma, iz vasi v tovarno ali celo v tujino. Katoliška skupnost mora povsod, v vsakem kraju, odkoder odhaja leto za letom večje število delavstva v tovarne,

osnovati delavsko-stanovsko-prosvetno organizacijo, ali vsaj v kaki drugi obliki v že obstoječih društvih te mlade ljudi najmanj zadnje leto na odhod pripraviti, jih vzgajati, ter jim kolikor mogoče pomagati in olajšati prehod iz domačih razmer v tuje, tovarniške, industrijske. Z vso iznajdljivostjo in ljubeznijo morajo ti krajevni činitelji skrbeti, da mladina, ki je odšla od doma, čim delj vzdrži zveze z družino, z domačo hišo. Od doma moramo čuvati nad dejanji svojih članov in prijateljev v tujini.

Kako lepo nekateri mladinski odseki naših prosvetnih društev pripravljajo fante na vojaško življenje. Ali ni še veliko bolj potrebno pripravljati tiste, ki odhajajo za vse življenje. S pomočjo izseljeniškega urada, katoliških delavskih organizacij, zlasti slovenskih v tujini ne bo pretežko mladega človeka poučiti o razmerah, kakršne so v novem kraju, kamor je namenjen in ga oborožiti in pripraviti na nevarnosti, ki čakajo tam njegov materialni napredek, ter ga utrditi proti skušnjavam, ki jih bo morala premagovati njegova volja.

Ko smo tako poizkusili vzbuditi smisel za socialne potrebe in za socialno izobrazbo ter poskušali razrahljati našo vest, da bi bila bolj zlahčno rahločutna za socialne krivice, ko smo malo pogledali po nekaterih nalogah naše slovenske katoliške prosvete v delavsko kmetjskih okoliših, se še vprašajmo, kako zgrabit, kako prijeti, da bo kaj uspeha.

Ker je velika dolžnost in težka naloga, moramo sodelovati vsi. Ponovno naglašam, da je slovensko delavsko vprašanje naloga obče slovenske katoliške skupnosti. Zato proč z vsako nečedno konkurenčno mislijo, vsi moramo pozdraviti in podpirati vsako podvzetje, ki hoče dobro delavcu, ki ima namen naše delavske razmere izboljšati. Gotovo imajo čisto delavske organizacije v tej skupni nalogi svoj poseben delokrog, a vsaka katoliška organizacija, vsak stan, vsaka sku-

pina in vsak posameznik je dolžan delati za procvit socialne pravičnosti, za človeške pravice delavstva.

Delavstvu, ki bije neenak, žalosten in nehvaležen boj, moramo iskreno in široko-grudno zaupati.

Med katoliškimi socialnimi delavci in voditelji se mora vsak čas izražati soglasje in enotnost. Zavedajmo se, da brezplodno in nepotrebno javno medsebojno kritiziranje ne ubija le posameznika, ampak stvar, ter jemlje pokretu vso udarno silo. Velika in težka naloga zahteva veliko odločnost, a še več ponižnosti in potrpežljivosti in potrpljenja. To slednje dvoje nas bo šele zlilo, s požrtvovalno ljubeznijo do stvari prepojilo in nas napravilo vredne uživati veselje uspeha.

Negujmo katoliško dobrodelnost. V vsem drugem agitacijskem delu otroci tega sveta lahko nadkriljujejo katoliške socialne delavce, v dobrodelnosti nas ne smejo. Kristus in njegovi mučenci, vse življenje svetnikov, redovniki in redovnice nam z besedo in svojim zgledom to govore, nas k dobrodelnosti kličejo in nam dobrodelnost zapovedujejo. Biti povsod apostol in samaritan, to naj bo častna dolžnost naših pridnih fantov in srčnodobrih deklet. Pomagati sotrpinkam in trpinom, naj bo sladko breme naših plemenitih mater in čast mož. V svetem ognju dobrodelnosti naj se razžare naša srca. V dobrodelnosti je naša najboljša šola za delo in žrtev v korist bližnjemu. Srca dobrih članov dobrodelnosti in njihove duše so za socialno misel kot prekopana zemlja, ki rahla, vsa pripravljena sprejema socialen nauk in radostna prenaša socialno dolžnost. Izveličar, ki je kot človek molil, delal in trpel za uboge ljudi, kot Bog in človek nam dal nedosegljiv vzor

žrtvovanja za bližnjega zaradi Boga, bo blagoslavljal slovensko katoliško caritas in po njej ves naš socialni pokret.

Če se bo važnost socialnega udejstvovanja katoliške prosvete stalno in smoteno podčrtavala; če bo ta tok našega prosvetnega dela stopil prav v ospredje in dal vsej prosveti svoje obeležje, se bo miselnost naša temeljito prekvasila in bomo na uspešni poti k ureditvi naše družbe v luči

katoliških socialnih načel. Če se nam to posreči, bomo rešili Slovenijo in naš narod težkih socialnih pretresov.

Ta cilj je dosegljiv in ga bomo dosegli, če za ta namen ne bo nikomur škoda ne časa, ne moči, ne žrtev.

Gre za veliko odločitev, ali bo slovenska katoliška demokracija dejavno socialna ali pa bo požar poganškega marksizma upepelil našo hišo.

Izposojevalnica skioptičnih slik in filmov

I. Verska in nabožna predavanja.

1. Sv. Pismo, stari zakon I. (47).
2. Sv. Pismo, stari zakon II. (53).
3. Sv. Pismo, stari zakon III. (52).
4. Sv. Pismo, novi zakon I. (31).
5. Sv. Pismo, novi zakon II. (41).
6. Cerkevna zgodovina I. del (40).
7. Cerkevna zgodovina II. del (34)*.
8. Cerkv. zgodovina III. del (42)*.
9. Cerkv. zgodovina IV. del (37).
10. Cerkevna zgodovina V. del (40).
11. Cerkev in bratstvo (35)*.
12. Cerkev in delavstvo (41)*.
13. Cerkev in svoboda (27)*.
14. Cerkev in žena - Judita (44)*.
15. Cerkev in reveži (28).
16. Cerkev in družina (30).
17. Quo vadis (28)*.
18. Kristusovo trpljenje v umetnosti (50)*.
19. Božič v slikah (40)*.
20. Križev pot. Vera (32).
21. Marijino življenje v slikah (52)*.
22. Marijino življenje v umetnosti (41).
23. Egiptovski Jožef (27).
24. Konvertiti (26)*.
25. Srce Jezusovo (46).
26. Sv. Frančišek Asiški (38)*.
27. Sv. Tarcizij (22)*.
- 28 a. Mala Terezika D. Jezusa (34)*.
- 28 b. Čudeži Male Terezike (55)*.
29. Sveti Vincencij Pavelski in dobrotelost (29)*.
30. Pas. igre v Oberammergau (43)*.
31. Potovanje na goro Sinaj (31).
32. Potovanje v Lurd (58)*.
33. Potovanje v sv. deželo (43)*.
34. Potovanje v Rim (61).
35. Slovesna sv. maša (19).
36. Vatikan (38)*.
37. Papež Pij XI. (43)*.
38. Preganjanje kristjanov v Mehiki (51).
172. Žrtve preganjanja kristjanov v Mehiki (39).
171. Preganjanje kristjanov v Mehiki (52)*.
40. Marijina svetišča (22).
41. Sv. Alojzij (30)*.
42. Sv. Stanislav (18).
43. Devica Orleanska (61)*.
- 44, 45, 46. Sv. Jožef, Sedem svetih zakramentov, 10 božjih zapovedi (13, 19, 23).
47. Evharist. kongres v Chikagi (21)*.
49. Albreht Dürer: Marijino življenje (20).
50. Cerkev in umetnost (65).
51. Sv. Cecilija (44)*.
52. Lurd (34)*.
53. Lurd (42).
96. Katakombe (30)*.
239. Božja pot v Loreti (14).
188. Rafaelova Madona (24)*.
222. Čudodelna svetinjska (33)*.
219. Cerkevna zgodovina, VI. del (od 1800—1928) (41).
201. Zgodbe sv. Pisma, I. del (18).
224. Neumrjčnost človeške duše (38)*.
226. Krščanstvo v ledenih pokrajinah (50)*.
234. Pokristjanjenje Slovencev (14).
220. Sv. Anton Padovanski (ob 700 letnici) (33).
221. Sv. Avgustin (51).

II. Zemljepisna predavanja.

55. Amerika (34).
58. Ljubljana (58).
59. Gorenjska (56)*.
60. Dolenjska (35).
61. Bela Krajina (52)*.
62. Julijske Alpe (53).
63. Karavanke (27).
64. Prekmurje (30).
65. Primorska (43)*.
66. Ob Jadranski obali (46)*.
- 67 a. Koroška (63)*.
- 67 b. Koroška (53)*.
68. Zagreb (16).
69. Hrvatska (28).
70. Bosna in Hercegovina (48)*.
71. Bolgarija (7).
72. Beograd in naša vladarska rodbina (33).
73. Srbija in Macedonija (61)*.
74. Črna gora in Albanija (39).
- 75 a. Romunija (37)*.
- 75 b. Romunija (27)*.
76. Madjarska (30).
77. Grčija (40).
78. Češkoslovaška (27).
79. Rusija (48).
- 80 a. Avstrija (49).
- 80 b. Avstrija (52).
- 80 c. Avstrija (24).
81. Dunaj - Linz (74).
82. Tirolska (35).
- 83 a. Švica (61)*.
- 83 b. Švica (46)*.
84. Belgija (54).
85. Holandija (53).
86. Španija, španska bikoborba (34).
87. Španija (Barcelona-Granada) (39).
88. Nemčija (46).
89. Berlin (40)*.
90. Vožnja po Renu (35)*.
91. Francija (11).
92. Pariz (57)*.
93. Versailles (36).
94. Štajerska (4).
95. Italija od Genove-Milana do Firenze (44).
97. Benetke (61)*.
98. Neapelj z Vezuvom (40)*.
99. Sicilija (44).
- 100 a. Anglija (38).
- 100 b. Anglija (45).
101. London (58)*.

102. Egipt (56)*.
103. Vzhodna Indija (35)*.
104. Kitajska (74).
105. Japonska (67)*.
106. Potovanje okrog sveta (49).
108. Matterhorn in Monte Rosa (40)*.
109. Prvi slovenski turisti na Mt. Blancu (33)*.
110. Tatra (31).
111. Carigrad (38)*.
112. Glavna mesta Evrope (44)*.
113. Andersenova ekspedicija na severni tečaj (17).
114. Boj za severni tečaj (41)*.
115. V deželi polnočnega solnca (43)*.
116. Stari Rim (43)*.
117. Atene (57)*.
118. Pompeji (51).
166. Vierwaldstädtška jezera (28).
202. Gora sv. Mihaela (30)*.
173. Avstralija in Nova Zelandija (57)*.
174. München (57)*.
178. Argentinijska (31)*.
179. Salzburg-Salzkammergut (41).
189. Poljska (68)*.
130. Kamniške planine (31).
216. Carigrad (38).
215. Innsbruck (35).
199. Zeppelinov polet okrog sveta (44)*.
217. Andrejeva ekspedicija (39)*.
39. Gora Athos (34)*.
227. Danska (22)*.
228. Južna Nemčija (21)*.
232. Zimske krasote naših gora (24).
233. Češkoslovaška - srce Evrope (64).
198. Visoke ture (44).
223. Po Sredozemskem morju (59)*.

III. Zgodovinska predavanja.

48. Cerkev sv. Petra v Ljubljani (30).
57. Zgodovina ljubljanske stolnice (27).
119. Prazgodovinske izkopanine — človek v prazgodovini (51)*.
120. Turški boji (34).
121. Celjski grofje (17).
122. Francoska revolucija (58).
123. Napoleon Bonaparte (58)*.
124. Revolucija na Kitajskem (19).
- 125 a. Balkanska vojna (61).
- 125 b. Balkanska vojna (43).
126. Svetovna vojna v turških frontah (24).
- 127 a. Boljševiški režim v Rusiji (57).

- 127 b. Boljševiški režim v Rusiji (51).
- 128. Mirov. pogodba v Versaillesu (33).
- 167. Križarske vojske (51)*.
- 176. Bronasta doba (20).
- 177. Nürnberg srednjeveške kazni (28)*.
- 180. Francoska doba med Slovenci (14).
- 196. Gradovi (29).
- 208. Stara Kranjska (53).
- 229. Ljubljana in l. 1848. (36).
- 235. Srbska zgodovina (21).
- 210. Zgodovina frančiškanskih samostanov (22)*.
- 218. Fridtjof Nansen in njegova odkritja (47)*.
- 200. Znameniti možje poljske književnosti (23).
- 203. Materinski dan (32).
- 197. Žena v luči zgodovine (53)*.

IV. Naravoslovna predavanja.

- 149 a. Morske živali (33)*.
- 149 b. Morske živali (34)*.
- 150. Živalstvo (54).
- 151. Čebelarstvo (24).
- 152. Podzemeljski svet (60)*.
- 153. Zoološki vrt v Londonu (49).
- 154. O zvezdah (58).
- 162. Kako voda preoblikuje zemljo (12)*.
- 168. Gobe (21).
- 182. Živinoreja (11).
- 195. Planinska flora (58).
- 212. Cvetlice v vazah (16).
- 213. Naše sobne rastline (38).
- 214. Bolezen vinske trte (28).

V. Kulturna predavanja.

- 205. Knez nadškof dr. A. B. Jeglič (28).
- 129. Prosvetna zveza (39).
- 131. Brnski tabor (51).
- 132. Slovensko slikarstvo (35).
- 133. Cerkevni slogi (31)*.
- 135. Anton Martin Slomšek (27).
- 136. Dr. France Prešeren (22).
- 138. Schiller: Pesem o zvonu (24).
- 139. Dante: Divina Comedia (56)*.
- 141. Slaba knjiga (20)*.
- 163. Okultizem.
- 170. Slavni možje (68).
- 181. Vsenemški pevski festival l. 1928. (23).
- 184. Mercier (17).

- 185. Ljudska visoka šola na Danskem (39).
- 191. Pevska zveza (11).
- 190. Pctovanje Prosvetne zveze (29).
- 175. Bavarski kraljevi gradovi — Galerije krasotic v Münchenu (30).
- 230. Človeški obraz in njegov izraz (45)*.
- 225. Govorniške vaje (9).
- 236. Fr. S. Finžgar (11).
- 237. Josip Jurčič (18).
- 238. Fran Levstik (26).
- 56. Panevropsko gibanje (34)*.
- 107. Svetovna razstava v Barceloni (36).
- 142. Lindbergov polet v Evropo (28)*.
- 211. Nagrobni spomeniki naših odličnih mož.

VI. Strokovna predavanja.

- 134. Janez Ev. Krek, oče slovenskega združništva (49).
- 140. Radio oddajna postaja Ljubljana (21).
- 143. O zrakoplovstvu (29)*.
- 145. Jugoslovanska tiskarna (23).
- 146. Tovarna »Gazela« mila (28).
- 147. Rudar. življenje — Premog (57)*.
- 148. Sladkor (41)*.
- 186. Domača obrt (23).
- 209. Razvoj ladje (26).
- 164. Fonetika (23).
- 231. Podmornica in naša mornarica (24).

VII. Narodopisna predavanja.

- 155. Naši izseljenci (41)*.
- 156. Križev pot naših bratov ob Adriji (21)*.
- 157. Slovenske narodne noše (43)*.
- 158. Kako so se oblačili naši predniki (40).
- 183. Iz sužnosti v svobodo (25).
- 187. Narodne šege in običaji (32).
- 192. Veznine.
- 193. Ljudska umetnost. Slikarstvo.
- 194. Slovenska narodna umetnost.
- 169. Slovenska narodna pesem (15).
- 207. Kulturno življenje korčških Slovencev (8).
- 206. Naša solčna Goriška (53).

VIII. Zdravstvena predavanja.

- 159. Sport (41).
- 160. Cirkulacija krvi (21).

161. Dedovanje (9).
165. Škodljivi vpliv alkohola (17).
144. Reševanje utopljenec (16).
137. Pasteur in njegov zavod (24).

IX. Pravljičje.

1. Don Quihote (35)*.
2. Pavel in Virginija (11)*.
3. Lisica Zvitorepka (10).
4. Zakleta ladja (12)*.
5. Pepelka (6)*.
6. Marijin otrok (6)*.
7. Alica v Indiji Koromandiji (19)*.
8. Snegulčica (20)*.
9. Rdeča kapica (8)*.
10. Trnjulčica (6)*.
11. Svinjski pastir (6)*.
12. Volč in sedem kozic (6)*.
13. Obuti maček (16)*.
14. Ribničan Urban (10)*.
15. Martin Krpan (13)*.
17. Bremenski mestni godci (5).
18. Janezek in Metka (6).
19. Gospa Holle (6).
20. Hrabri krojaček (8)*.
21. Naš vsakdanji kruh (13).
22. Sedem vranov (6)*.
23. Srečni Janezek (6)*.
24. Šmarnica in Rožica (5)*.
25. Kralj Drozgohrad (5)*.
26. Zvezdice tolarji (2)*.
27. Repočtev (12).
28. Indija Koromandija (6)*.
29. Zablji kralj (6)*.
30. Bratec in sestra (6).

X. Smešnice.

1. Maks Maksič in hrošči (4).
2. Maks Maksič in nogomet (6).
3. Maks Maksič in slon (6).
4. Šipsel Poksel (6).
5. Smešni krokodil (3).
6. Otročki (4).
7. Navihanci (6).
8. Miška (6).
9. Stroga guvernant (5).
10. Sovražna soseda (7).
11. Kako postaneš kralj (5).
12. Smešni turisti (16).
13. Diogen v sodu (11).
14. Pavliha (6).
15. On in ona (8).
16. Zeppelin (5).

17. Kača in tobak (6).
18. Opica in čevljarček (16).
19. Črni maček (10).
20. Domači zapor (3).
21. Meseci v letu (9).
22. Kaznovana ničemurnost (6).
23. Psički v šoli (4).
24. Huda žena (2).
25. Pijančki (3).
26. Živijo gol (1).
27. Ljubljanske mlekarice (1).

SEZNAM DIAPOZITIVOV NA FILMSKEM TRAKU.

1. Bavarski kraljevi gradovi.
2. Vulkani.
3. Azija.
4. Panama.
5. Zrakoplov.
6. Malaga in Sumatra.
7. Afrika.
8. Celuloza.
9. Kalij.
10. Les.
11. Petrolej I.
12. Petrolej II.
13. Aeroplan.
14. Egipt I.
15. Egipt II.
16. Južne Alpe.
17. Radio I.
18. Radio II.
19. Pilot I.
20. Pilot II.
21. Pilot III.
22. Značilne pokrajine I.
23. Značilne pokrajine II.
24. Indija in Ceylon.
25. Alpe.
26. Po Sredozemskem morju.
27. Nizza.
28. Kalif Storoh, Mizica pogrni se.
29. Viri električnega toka.
30. Električna v poljedelstvu.
31. Topilnica železa.
32. Gradba strojev. Železolivarna.
33. Argentinijska.
34. Podmornica.
35. Od Hamburga na Japonsko.
36. Kako je prišel angelček na zemljo. Otroci v gozdu. Sv. Miklavž.
37. Pravljični svet.
38. Skakanje (Sport).
39. Prva pomoč pri nesrečah.

40. Kako skrbimo za bolnika v domači hiši.
41. Sadjereja.
42. Leon XIII.
43. Florenza in okolica.
44. Potovanje po Orientu.
45. Pregarjanje kristjanov v rimskem cesarstvu.
46. Sv. Elizabeta.

SEZNAM FILMOV PATHE BABY.

I. Veroslovje.

1. Kristusovo življenje I. (5).
2. " " II. (4).
3. " " III. (3).
4. Absalon — Salomon (28).
5. Abrahamova daritev (33).
6. Evharistični kongres v Zagrebu (70).
7. Usmiljeni Samarijan in Samarijanka (71).
8. Sv. Elizabeta. Mala Terezika od Deteta Jezusa. Sv. Nikolaj (72).
9. Lurška prikazovanja (73).
10. Učenca v Emavsu (74).
11. Življenje in smrt sv. Cecilije (76).
12. Sv. Tarcizij (78).
13. Egiptovski Jožef (106).
14. Jeftjeva hči. Mojzes rešen iz vode (107).
15. Devica Orleanska (108).
16. Velikonočni običaji v ljubljanski okolici (110).

II. Zemljepis.

17. Narodi zemlje in njih kultura (38).
18. Po evropskem jugu I. del (39).
19. Isto II. del (40).
20. Tuji kraji in ljudje I. del (44).
21. Isto II. del (45).
22. Isto III. del (46).
23. Isto IV. del (47).
24. Isto V. del (48).
25. Isto VI. del (49).
27. London (94).

III. Zgodovina.

26. Odkritje Cankarjevega spomenika na Vrhniki (98).
28. Pasteur (1).
29. Napoleon I. Francoska revolucija (12).

30. Napoleon II. Francoska revolucija (13).
31. Napoleonova mladost III. (14).
32. Napoleon IV. Obleganje Toulona (15).
33. 30 letnica knezoškofa dr. A. B. Jegliča (20).
34. Smrt vodje Guizov (25).
35. Ludovik XVI. in francoska revolucija (30).
36. Odisejeva vrnitev (31).
37. Henrik IV. (41).
38. Sin Ludovika XVI. Spreobrnjen ropar (43).
39. Življenje umetnikov (66).
40. Zmaga pri Pas de Calais (89).
41. Gasilski kongres v Ljubljani (104).

IV. Naravoslovje.

42. Kaljenje. Oplojenje. Niagara. Arabske žene. Lurd. Podlasica. Zivali iz Jave. Zrakoplov (26).
43. Meduza, morska rastlina in fakirji (27).
44. Lov na tulenja in mroža (Eskimi) (32).
45. Živalstvo (42).
46. Iz prirode I. del (51).
47. Isto II. del (52).
48. Isto III. del (53).
49. Isto IV. del (54).
50. Isto V. del (55).
51. Gospodinjstvo in zdravstvo (57).
52. Iz fizike (59).

V. Potopis.

53. Potovanje po Nemčiji (67).
54. Kofce—Sv. Peter—Golica—Triglav (79).
55. Izlet v Barceloni (91).
56. Mont Blanc — Puščavnik in skušnjavec (99).
57. Dalmacija (100).
58. Izleti: Sv. Jošt — Šmarna gora — Tržič — Brezje — Bohinj (97).

VI. Obrt in industrija.

59. Gospodarstvo, obrt in industrija, I. del (60).
60. Gospodarstvo, obrt in industrija, II. del (61).
61. Gospodarstvo, obrt in industrija, III. del (62).

62. Gospodarstvo, obrt in industrija, IV. del (63).
63. Gospodarstvo, obrt in industrija, V. del (64).
64. Gospodarstvo, obrt in industrija, VI. del (65).
65. Gospodarstvo, obrt in industrija, VII. del (93).

VII. Povezi.

66. Usoda, I. del (7).
67. Usoda, II. del (6).
68. Plen viharja, I. del (9).
69. Plen viharja, II. del (8).
70. Königsmark, I. del (10).
71. Königsmark, II. del (11).
72. Ljubezen do Marije (16).
73. Mala prijateljica (22).
74. Biti ali ne biti (24).
75. Izgubljeni sin (35).
76. Žrtev oceana, I. del (36).
77. Žrtev oceana, II. del (37).
78. Vrnitev iz bitke (75).
79. Izobčenci (77).
80. Proti zapadu, I. del (80).
81. Proti zapadu, II. del (81).
82. Junaki brez slave, I. del (82).
83. Junaki brez slave, II. del (83).
84. Carski sel, I. del (86).
85. Carski sel, II. del (85).
86. Craski sel, III. del (84).
87. Ljubezen do otroka. — Štiri izletnice. — Usoda nesrečne družine (95).
88. Mala prijateljica (22).

VIII. Zabava.

89. Negretina na deželi (17).
90. Šaplin kot gasilec (18).
91. Moj avtomobil Harold Lloyd (19).
92. Mala Koleta (23).
93. Šarlo igra golf (29).
94. Modri muc in njegova pustolovščina (34).
95. Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima (50).
96. Razposajeni otroci (56).
97. Nov klobuk. Harold Lloyd kot zdravnik (58).
98. Boječ fotograf ali vse gre avtomatično (90).

99. Zelenc kot mladič (92).
100. Zelenc ima dober nos (96).
101. Karolček zamudi tramvaj (101).
102. Marjetica in njene lepe oči (Harold Lloyd) (102).
103. Karolček prodaja srebro (103).
104. Smešnica 1. (Šarlo in Har. Lloyd) (105).
105. Šaplin kot kolisni premikač (109).

IX. Sport.

106. Olimpijada (21).
107. Razne panoge sporta I. del (68).
108. Razne panoge sporta II. del (69).
109. Boksar kot ženin I. del (87).
110. Boksar kot ženin II. del (88).

Diapozitive pošilja Prosvetna zveza na zahtevo tudi po pošti na stroške in odgovornost naročnika. Izposojevalnina znaša od slike 50 par. Z zvezdico zaznamovane serije so opremljene z besedilom. Diapozitivi se morajo vračati naslednji dan po uporabi, sicer se zaračuna še enkratna izposojevalnina. Prosvetna zveza ima v zalogi skioptične aparate, objektivne in žarnice.

Izposojevalnina diapozitivov na filmskem traku znaša za celotno predavanje 10 Din. Izposojujemo tudi nastavek, kateri se lahko uporabi pri vsakem skioptičnem aparatu za projekcijo slik na filmskem traku. Izposojevalnina nastavka znaša za predavanje 10 Din. Na razpolago pa je društvom in šolam tudi aparat, ki je uporaben izključno za filmski trak. Izposojevalnina tega aparata z žarnico in reostati znaša 25 Din.

Filmi, katere obsega seznam pod Pathe Baby, so dolgi 100 m in znaša izposojevalnina 20 Din. Predvajanje traja 20 do 25 minut. Društva, ki nimajo svojih P. Baby aparatov, si aparat lahko izposodijo pri Prosvetni zvezi za ceno 25 Din. Izposoji se pa le z operaterjem. Omenjeni filmi so zlasti pripravljeni za manjše dvorane. Aparat se priključi na vsak tok. Cena novemu aparatu z reostatom in s tkzv. Super Baby nastavkom je 3400 Din.

Seznam normalnih filmov Prosvetne zveze

1. Sv. Vavclavski dnevi v Pragi l. 1929., 2 kolesi; 150 Din.
2. Vinogradništvo v Franciji, 1 kolo; 50 Din.
3. Ruše, 2 kolesi; 80 Din.
4. Domovina sv. Avgušlina, 2 kolesi; 100 Din.
5. Črna Indija, 4 kolesa; 200 Din.
6. Fabijola, 5 koles; 300 Din.
7. Dr. Jack, 5 koles; 200 Din.
8. Čudesa svemira, 7 koles; 200 Din.
9. Katoliški shod v Ljubljani, 1 kolo; 50 Din.
10. Sevilla, glavno mesto Španije, 1 kolo; 50 Din.
11. Morski konj, 1 kolo; 20 Din.
12. Budimpešta, 1 kolo; 20 Din.
13. Švica (kolorirana), 1 kolo; 50 Din.
14. Zdravilišče na Francoskem, 1 kolo; 50 Din.
15. Francoska mornarica, 2 kolesi; 50 Din.
16. Ljubljanski škof dr. A. B. Jeglič v Ameriki, 1 kolo; 80 Din.
17. Zvezda Sahare, 7 koles; 200 Din.
18. Izpoved vojnega kurata, 7 koles; 200 Din.
19. Kako pride starinar do denarja (smešnica), 1 kolo; 50 Din.
20. Spretni ribič (smešnica), 1 kolo; 50 Din.
21. Otroška smešnica, 2 kolesi; 50 Din.
22. Lurška prikazovanja, 2 kol.; 50 Din.
23. Sv. Oče in Vatikan, 4 kol.; 100 Din.
24. Evharistični kongres v Kartagini, 4 kolesa; 150 Din.
25. Most obupa, 5 koles; 200 Din.
26. Trije (tički) Mangupa, 7 koles; 200 Din.
27. Lepota češke zemlje, 1 kolo, 50 Din.
28. Sv. Vavclav; 100 Din.
29. Križarska vojna, 5 koles; 250 Din.
30. Moj fant (Mongos), 5 koles; 200 Din.
31. Švica, raj Evrope, I. in II.; 200 Din.
32. 6000 km po Evropi; 200 Din.
33. Skozi Švico z motornim kolesom; 100 Din.
34. Italija (500 m); 50 Din.
35. Jugoslavija (500 m); 50 Din.
36. Avstrija; 50 Din.
37. Skozi Čehoslovaško; 50 Din.
38. Potopljena ladja; 200 Din.
39. Pot v Santa Fé; 200 Din.

Poleg filmov nudi Prosvetna zveza šolam in društvom kino aparat in operaterja. Izposojevalnina aparata 50 dinarjev. Stroške za operaterja nosi društvo oz. šola. Prosvetna zveza posreduje tudi nakup aparatov, cena se giblje od 10.000 Din dalje. V zalogi ima stalno raznovrstne projekcijske žarnice. Film se mora vrniti naslednji dan po uporabi, sicer se zaračuna še enkratna izposojevalnina. V slučaju, da se film pokvari, nosi vse stroške naročnik.

KNJIŽNICA

Ljudskim knjižnicam, včlanjenim v Zvezi, priporočamo sledeče knjige, ki jih je izdala knjižna zadruga »Sigma« v Gorici:

Milčinski: »Kopica veselih«.

Verne-Hrastnik: »Rešeni«.

Bednarik: »Od Ana-pa do Soče«, bogato ilustriran potopis.

Kyne-Magajna: »Milijon«.

»Aleluja«, zbirka velikonočnih povestic

Nabor-Bednarik: »Krona življenja«.

in črtic, uredil R. Bednarik.

Wallace-M. B.: »Ovduh«.

Roškar: »Lucko išče dekle«.

Lagerlöf: »Dekle z Močevja«.

Trenter: »Krekov življenjepiš«.

»Juheeej«, zbirka šal in kratkočasnic ter ugank in družinskih iger.

V naslednjem opozarjamo na knjige, ki bodo pri isti založbi v kratkem izšle:

»Ljubezen in sovraštvo«, skrivnostni roman.

»Zbirka domačih pisateljev«, uredil dr. Kacin.

Bednarik: »Domačija v podobi in besedi«.

Vse navedene knjige so jako dober kup (cene se vrste med 0.80—4.50 Lit) in se njih nabava že zaradi tega izplača. Dožnost naših knjižnic pa je, da

si naročijo te knjige, ker s tem plačajo drobec svojega narodnega colga našim bratom tam preko... Upam, da ne bo knjižnice, ki se ne bi zavedala svoje dolžnosti in ne bi po svojih močeh naročila knjig pri tej založbi, katera vrši svojo veliko nalogo močno agilno kljub znano neugodnim razmeram, v katerih mora delovati. Ker je založba popolnoma odvisna od prodaje, ji moramo pomagati s kupovanjem, da bo mogla v širše zajeti pri svojem delu.

*

Okrasne spenjavke za vrt in dom.

Spisal ing. agr. Ciril Jeglič. Založila Družba sv. Dohorja, natisnila Mohorjeva tiskarna v Celju. Z 52 podobami. Cena broš. izvodu za ude 21 Din, za neude 28 Din, vez. za ude 30 Din, za neude 40 Din.

Jegličeva knjiga »Naše prijateljice« je zbudila resnično zanimanje. Saj res ni hiše ne hišice brez rož in cvetja. So pa to živa bitja, ki potrebujejo ljubeznive nege, sicer omagajo in poginejo. Za cveticami pa je napisal isti strokovnjak drugo knjigo — »Okrasne spenjavke«. Čemu te? Danes že kar več ne grade mnogo stanovanjskih hiš brez vrtov. Vsak si postavi dom, še tako skromen sredi vrta. Krog takega doma in na tak vrt pa spada mnogo zelenja in mnogo cvetja. Koliko sten, pustih ograj in plotov, koliko golih senčnic lahko poceni spremenimo v resnično življenje, v pisano ubranost, ako jih obsadimo s spenjavkami. Te hitro rasto, premnoge lepo in bujno cveto ter spreminjajo pusti dolgčas krog hiš in vrtov v samo pesem.

Ker je torej še mnogo domov tako pustih in golih, mnogo vrtov brez pravega zelenja, zato je Jeglič hotel povedati in svetovati, kako naj si odpomremo z umno gojo spenjavk. V tej knjigi so zbrane vse za naše razmere prikladne spenjavke (pojasnjuje jih 52 slik). Dano je navodilo, kako in kje naj jih uporabljamo, kako oskrbujemo. Po tej knjigi si lahko vsak izbere prav tiste plezavke in spenjavke, ki bi bile za njegovo hišo, vrt, uto, ograjo, balkon itd. najbolj prikladne. Zato bo ta knjižica res kašipot in svetovalka za vsa-

kega posestnika vrta, hiše, da tudi najskromnejše bajtice, ki jo bi lahko okrasili, neprijetne stene zakril in jih spremenil v ljubo cvetje. Res: kar nepogrešljiva knjiga za vsako hišo.

Pisatelj pa ni opisal vse nekam pušto, suhoparno. Iz sloga žari njegova ljubezen do teh božjih lepot, iz vsebine pa resnično strokovno znanje.

Knjigo dobite po vseh knjigarnah in pri Družbi sv. Mohorja v Celju. Za ude Mohorjeve znižane cene.

*

Iz duhovnega življenja družine. Spi-

sala Milica Grafenauerjeva. Založila Družba sv. Mohorja, natisnila Mohorjeva tiskarna v Celju. 1931. Str. 168. Cena broš. za ude 18 Din, za neude 24 Din; vez. za ude 24 Din, za neude 32 Din. Ruski boljševizem, ki si je med drugim zadal tudi nalogo, da zatre vsako vero v ljudeh in je vero proglasil za strup človeštva, je z nujno posledico udaril tudi družine. Kjer ni nobene vere več — pa že kakršnekoli —, tam je lepo družinsko življenje, vsaj trajno, nemogoče. Danes se po vsem svetu bije boj za družino in boj za otroka. Razumevanje družinskega življenja gine. In prav posebno gine pravo krščansko umevanje družine. Da bi zmotne nauke, zablude, dvome o duhovnem življenju družine razjasnila in pokazala zaeno vso lepoto pravega družinskega življenja, zato je žena in mati Milica Grafenauerjeva spisala to knjigo. Knjiga ni prepis toliko drugih takih knjig — krščanske ali nekrščanske vsebine — knjiga je resnično doživljanje v lastni številni družini, je sad mnogoletnih bojev, trpljenja in tudi velikega veselja. Za vsako mater, pa tudi za vsako dekle bo ta knjiga v mnogočem novo razodetje. Vsaka nevesta bi morala to knjigo — ne samo prebrati — preštudirati bi jo morala in se vživeti v njeno vsebino. Knjiga je razdeljena na tri oddelke. Prvi govori o zakonu, o zakonski ljubezni, o zakramentu, o beli kugi, o dostojanstvu zakona. Drugi del razmotriva o vzgoji k čistosti — v zakonu in izven njega. Govori o vseh sedaj tako opisovanih zadevah: o skupnem kopanju, o modi, o laseh, pa o vzgoji volje

že pri dojenčku in v razvojni dobi. V tretjem delu govori o rasti v duhovnost. Spolna ljubezen mora biti poduhovljena, da je trajno lepa in stanovitna. Govori o poklicu, o pripravi za ustanovitev družine (predzakonska ljubezen) in nazadnje še nekaj o knjigi in berilu. Ta, tu kratko očrtana vsebina že zadostno označuje važnost te knjige. Reči moramo, da je podobne doslej še nismo imeli. Pisateljica ne pridiguje, ona govori iz duše, pa ne ozkosrčno, široko zgrabi, veliko veliko svobode ljubi, toda po načelih pa je neizprosna in odločna. Lahko smo veseli te knjige: prepotrebna je, dobra je. Pisateljica je kot verno vdana katoličanka knjigo pred tiskom izročila svojemu škofu v presojo. Za odgovor beremo predgovor v knjigi »Razprave, zbrane pod naslovom Iz duhovnega življenja družine, opozarjajo na vire neusahljive družinsk esreče, ki je onim družinam, ki tvorijo le mehanično skupnost brez duhovnega edinstva, nepoznana.« Tako šof dr. Gregorij Rožman. Boljšega priporočila knjigi bi si ne mogli želeli. Naj zaide v vsako katoliško družino, v roke dekletom in fantom.

Prva pomoč. Spisal dr. Mavricij Rus, mestni fizik in šef zdravnik rešilne postaje v Ljubljani. Druga izdaja z 52 podobami. V Ljubljani 1931. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna. 160 strani. Cena: kartonirano 26 Din, polplatno 32 Din. — Ker je prva izdaja »Prve pomoči« popolnoma pošla, se je pisatelj dr. Mr. Rus odločil, prirediti drugo izboljšano in pomnoženo izdajo, ki bo dobro služila za prvo pomoč pri neugodah in nenadnih pojavih bolezni gospodarjem in gospodinjam, učiteljem, Sokolom, vojakom, železničarjem, delavcem in sportnikom. Uspešno bodo knjigo uporabljali tudi pri pouku v samarijanskih tečajih. Iz tega je raz-

vidna obča korist te knjige, a ime pisateljevo je jamstvo, da nje vsebina popolnoma ustreza namenu. Življenje samo, ki nikomur ne prizanaša, je najbolj priporoča, zakaj prva pomoč, kakor zanjo daje navodila strokovnjak, more preprečiti ob pravem času večjo nesrečo, da, celo smrt. V interesu vseh onih, ki so vedno po svojih dnevnih poslih izpostavljeni nevarnostim, je, da si nabavijo knjigo.

Med življenjem in smrtjo. Ruski napisal V. I. Albanow. Celje 1930. 32. zv. Mohorjeve knjižnice.

Prav zanimivo pisan dnevnik Brusilove ekspedicije, ki se je s 24 ljudmi napotila proti neznemu severnemu tečaju. Eno celo leto trpljenja, ogromnih muk, mraza in glada so prestali. Konec je bil žalosten. 22 ljudi je umrlo, le dva sta prišla živa nazaj in prinesla s seboj zapiske in izkušnje, ki imajo velik znanstveni pomen. To knjigo bo bralo staro in mlado.

Zametene stopinje. Henry Bordeaux. 39. zvezek Mohorjeve knjižnice. Celje 1931. — Igra dveh dragih oseb: Tereze in Marka, veličastna zgodba ljubezni in življenja. Založila in tiha idilična sreča. Človek tiho strmi nad človeškimi napori in božjo dobroto. Pisatelj je znan francoski pripovedovalec, ki predvsem ljubi svojo savojsko pokrajino.

Prosvetna zveza ima 72 serij predavanj, ki so opremljena z razglednicami. V ta namen izposojuje tudi tkzv. »Evans epidiaskop«, to je projekcijski aparat za projiciranje razglednic, slik iz knjig, raznih preparatov itd. Dobrodošel je zlasti aparat pri šolskem pouku, zlasti pri verouku za projiciranje slik zgodbe sv. pisma in iz Jezusovega življenja. Prednost tega aparata je, da je lahko uporabljen tudi pri dnevni svetlobi. Izposojevalnina znaša 50 Din.

Vsebina: Dr. M. Krek: O nalogah katoliške prosvete. — Izposojevalnica skiop-tičnih slik in filmov. — Knjižnica.

Uprava: Pisarna Prosvetue zveze, Ljubljana. Miklošičeva cesta 7. — Odgovorni urednik in izdajatelj Vinko Zor, Sv. Petra c. 80. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč.